

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 158/08-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 29. apríla 2008 predbežne prerokoval sťažnosť M. H., K., zastúpeného advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 13 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8 CoP 175/2007 z 28. septembra 2007 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. H. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. februára 2008 doručená faxom a 22. februára 2008 poštou sťažnosť M. H. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1

v spojení s čl. 13 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 8 CoP 175/2007 z 28. septembra 2007.

1. Zo sťažnosti vyplýva, že:

„Návrhom na zvýšenie výživného na mal. J. H. zo dňa 30. 12. 2005 sa domáhala matka mal. J. H., syna sťažovateľa, zvýšenia výživného zo strany sťažovateľa, tak, aby Okresný súd Košice II, zmenil rozsudok Okresného súdu Košice II sp. zn. 26 C 854/94-26 zo dňa 17. 10. 1997 v časti týkajúcej sa výživného zo strany sťažovateľa na mal. J. H. zo sumy 800.- Sk mesačne na sumu 6.000,- Sk mesačne, a to spätne tri roky od podania návrhu, t. j. počnúc od 1. 1. 2003, ktoré je povinný sťažovateľ prispievať vždy do 15. dňa toho ktorého mesiaca vopred k rukám navrhovateľky.

Dňa 8. 3. 2006 sťažovateľ k návrhu podal vyjadrenie.

Po vykonaní dokazovania v predmetnom konaní o zvýšení výživného vedenom na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 23 P 11/06, ten rozhodol vo veci rozsudkom zo dňa 11. 4. 2007 ktorým zvýšil výživné pre voči mal. J. a zároveň priznal výživné na dobu troch rokov spätne odo dňa začatia konania.

Dňa 3. 5. 2007 podal sťažovateľ proti uvedenému rozsudku včas odvolanie.

Dňa 28. 9. 2007 Krajský súd v Košiciach rozsudkom sp. zn. 8 CoP/175/2007 potvrdil rozsudok Okresného súdu Košice II a rozsudok sa stal právoplatným a vykonateľným dňa 21. 12. 2007.“

Po citovaní ustanovení čl. 46 ods. 1, čl. 13 ods. 1 písm. a) a čl. 127 ods. 1, 2 a 3 ústavy a čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru sťažovateľ uviedol, že:

„V danom prípade Okresný súd Košice II zaviazal sťažovateľa uhradiť výživné voči synovi J. H. spätne za obdobie od 12. 1. 2003 do 31. 3. 2007 vo výške 89.528.- Sk, do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku.

Podľa ustanovenia § 77 Zákona o rodine účinného od 1. 4. 2005 právo na výživné sa nepremlčuje. Možno ho však priznať len odo dňa začatia súdneho konania. Výživné pre

maloleté dieťa možno priznať najdlhšie na dobu troch rokov spätne odo dňa začatia konania, ak sú na to dôvody hodné osobitného zreteľa.

Ako dôvody hodné osobitného zreteľa, v konaní uviedla matka mal. J., že sa obávala agresívnej reakcie a z toho dôvodu nepodala návrh na zvýšenie výživného skôr. Avšak nič z tvrdení matky nebolo v celom konaní preukázané a ja naďalej popieram, že by som sa niekedy k matke správal takým spôsobom, že by to u nej mohlo vyvolať také vážne obavy, ktoré by ju odradili od podania návrhu, ktorým by žiadala zvýšenie výživného pre mal. J.

Ani prvostupňový súd nepokladal tieto tvrdenia matky mal. J. za preukázané. Ako uvádza v odôvodnení, za dôvody hodné osobitného zreteľa, pokiaľ ide o spätnú úpravu výživného považoval skutočnosť uplynutia dlhej doby od ostatnej úpravy výživného, ďalej skutočnosť, že maloletý sa stal školopovinným a v súčasnosti je žiakom 2. stupňa školy, pričom navštevuje 8 - ročné gymnázium, čím bez ďalšieho, ako je už konštatované vyššie, odôvodnené potreby dieťaťa vzrástli, došlo k podstatnému nárastu životných nákladov vo všeobecnosti a taktiež na strane otca došlo k podstatnému zvýšeniu jeho príjmov.“

Podľa názoru sťažovateľa:

„Všetky dôvody uvádzané prvostupňovým súdom sú len zmenou pomerov, ktorá odôvodňuje zvýšenie výživného v súlade s ustanovením § 78 ods. 1 prvá veta Zákona o rodine, podľa ktorého dohody a súdne rozhodnutia o výživnom možno zmeniť, ak sa menia pomery.

Pre priznanie spätného výživného však nepostačuje len zmena pomerov je potrebné v konaní preukázať dôvody hodné osobitného zreteľa, tak ako to vyžaduje kogentné zákonné ustanovenie, pre ktoré nebolo možné podať návrh na zvýšenie výživného v čase, keď výživné prestalo zodpovedať možnostiam a schopnostiam povinného a potrebám oprávneného.

Tie isté skutočnosti nemôžu byť zmenou pomerov aj dôvodmi hodnými osobitného zreteľa.“

Sťažovateľ tvrdí, že „Základné právo (...) vyplývajúce mu z citovaných článkov Ústavy SR bolo porušené nerešpektovaním kogentného ustanovenia Zákona o rodine a spôsobilo sťažovateľovi ujmu na práve na spravodlivé súdne konanie“ a poukazuje tiež na to, že „Právo na súdnu ochranu v sebe zahŕňa aj riadne odôvodnenie rozsudku, ktoré

vyžaduje, aby sa súd zrozumiteľným spôsobom vysporiadal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú rozhodujúce a právne významné pre rozhodnutie vo veci samej“.

Tým, že v konaní pred všeobecnými súdmi „dôvody hodné osobitného zreteľa preukázané neboli“, bola podľa tvrdenia sťažovateľa „prvostupňovým súdom uložená mu povinnosť v rozpore s citovaným ustanovením Zákona o rodine“. Skutočnosť, že krajský súd prvostupňový rozsudok potvrdil „a stotožnil sa s jeho odôvodnením“, ako aj s počiatkom určenia zmeny jeho vyživovacej povinnosti, a nezrušil prvostupňový rozsudok „nerešpektujúci kogentné ustanovenia Zákona o rodine“, podľa názoru sťažovateľa spôsobila narušenie princípu právnej istoty zaručenej sťažovateľovi právnym poriadkom a v konečnom dôsledku porušenie jeho práva na spravodlivé súdne konanie. Z obsahu sťažnosti (a aj z k nej pripojených písomností) jednoznačne vyplýva, že „Sťažovateľ namieta, že rozhodnutím Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8 CoP/175/2007 bolo porušené jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 13 ods. 1 písm. a) a podľa čl. 6 prvá veta Dohovoru“.

2. Sťažovateľ navrhuje („poukazujúc na vyššie uvedené skutočnosti“), aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„Právo sťažovateľa

- na spravodlivé súdne konanie zakotvené v článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, v spojení s čl. 13 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 6 prvá veta Dohovoru, bolo rozsudkom Krajského súdu v Košiciach vo veci sp. zn. 8 CoP/175/2007 porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky zakazuje Krajskému súdu v Košiciach pokračovať v porušovaní namietaného práva sťažovateľky.

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje rozsudok Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8 CoP/175/2007 zo dňa 28. 9. 2007 a vracia vec Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľovi všetky trovy tohto konania.“

II.

1. Z obsahu sťažnosti a pripojených písomností vyplývajú (vo vzťahu k predmetu posudzovanej veci) nasledovné relevantné skutočnosti, právne názory a závery.

Okresný súd Košice II (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom sp. zn. 23 P 11/2006 z 11. apríla 2007 zmenil svoj rozsudok sp. zn. 26 C 854/94 zo 17. októbra 1997 tak, že zvýšil výživné zo strany otca (t. j. sťažovateľa) voči jeho synovi J. v jednotlivých časových obdobiach a sumách uvedených v enunciacii tohto rozsudku (pozri ďalej bod 3 tejto časti odôvodnenia). Jeho rozhodnutie vychádzalo z posúdenia aktuálnych príjmových a majetkových pomerov rodičov, zohľadnenia materiálnych a duchovných potrieb dieťaťa primeraných jeho veku a sociálnemu postaveniu, ako aj z dôkazných materiálov preukazujúcich podiel rodičov na uspokojovaní doterajších potrieb dieťaťa. Na predmetnú vec okresný súd aplikoval ustanovenia § 26, § 62, § 63, § 75 ods. 1, § 76, § 77 a § 78 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“), ktoré v odôvodnení svojho rozhodnutia citoval a primerane (v rámci konkrétnych okolností danej veci) interpretoval:

„Vzhľadom na vyššie uvedený zistený skutkový stav, v súlade s citovanými zákonnými ustanoveniami, súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovvej časti tohto rozsudku a zvýšil výživné zo strany otca voči maloletému J. pričom pri zvyšovaní výšky výživného súd vychádzal zo zárobkových možností a schopností rodičov, z odôvodnených potrieb dieťaťa, prihliadol na zásadu, že dieťa má právo na takú životnú úroveň, akú by malo, ak by rodičia žili v spoločnej domácnosti a spoločne hospodárili, taktiež prihliadol na rodinné prídavky, ktoré sú vyplácané k rukám matky a ktoré sú príspevkom štátu na úhradu potrieb dieťaťa, zohľadnil pomernú časť plnenia si vyživovacej povinnosti zo strany matky formou osobnej starostlivosti o dieťa. U maloletého súd zohľadnil okolnosť, že v čase ostatnej úpravy výživného mal maloletý 6 rokov veku, medzičasom sa stal žiakom 2. stupňa základnej školy, ktoré skutočnosti sami o sebe sú dôvodom pre rozhodnutie súdu o zvýšení výživného, keďže sú kvalifikovanými dôvodmi pre takéto rozhodnutie vzhľadom na skutočnosť, že v dôsledku fyzického, psychického vývinu dieťaťa bez ďalšieho vzrástli jeho odôvodnené potreby,

ktorými už nie sú len potreby súvisiace so stravovaním, bývaním, či ošatením, ale aj tie, ktoré súvisia so vzdelávaním a kultúrnym a športovým vyžitím, na úhrade ktorých sú povinní podieľať sa obaja rodičia, na stranách ktorých taktiež nastala kvalifikovaná zmena pomerov spočívajúca na strane matky v tom, že táto v období, keď bola pracovníčkou P. dosahovala príjem v priemere o 3.700,- Sk vyšší než v čase ostatnej úpravy výživného a v čase keď bola pracovníčkou Krajského úradu Košice o ďalších v priemere 800,- Sk mesačne viac, v ostatnom čase sporného obdobia však bola sociálne odkázanou, keďže bola evidovaná na úrade práce a jej jediným príjmom boli dávky sociálnej starostlivosti, kvalifikovaná zmena pomerov nastala aj na strane otca, ktorého priemerný mesačný čistý príjem, v porovnaní s časom ostatnej úpravy výživného v roku 1997, sa v roku 2003 zvýšil o 8.587,- Sk, v roku 2005 o ďalších 9.681,- Sk a v roku 2006 o ďalších 2.010,- Sk, ktorá skutočnosť odôvodňuje rozhodnutie súdu o zvýšení výživného zo strany otca voči maloletému. Po zohľadnení všetkých uvedených skutočností, súd dospel k záveru, že otec, aj po prihliadnutí na okolnosť, že na výživu syna v spornom období prispieval aj ďalšími formami, mohol prispievať vo výroku tohto rozsudku uvedeným výživným bez ohrozenia potrieb svojich a svojej domácnosti.“

Sťažovateľom namietanú údajne nezákonnú a neústavnú aplikáciu ustanovenia § 77 ods. 1 zákona o rodine („Výživné pre maloleté dieťa možno priznať najdlhšie na dobu troch rokov spätne odo dňa začatia konania, ak sú na to dôvody hodné osobitného zreteľa...“) vykonal okresný súd nasledovne: „Za dôvody hodné osobitného zreteľa, pokiaľ ide o spätnú úpravu výživného súd považoval skutočnosť uplynutia dlhej doby od ostatnej úpravy výživného, ďalej skutočnosť, že maloletý sa stal školopovinným a v súčasnosti je žiakom 2. stupňa školy, pričom navštevuje 8-ročné gymnázium, čím bez ďalšieho, ako je už konštatované vyššie, odôvodnené potreby dieťaťa vzrástli, došlo k podstatnému nárastu životných nákladov vo všeobecnosti a taktiež na strane otca došlo k podstatnému zvýšeniu jeho príjmov.“

Následne okresný súd vypočítal dlžné výživné na strane sťažovateľa za obdobie od 12. januára 2003 do 31. marca 2007, od ktorého odpočítal platby za kúpené veci a ďalšie súdom uznané platby pre dieťa. V prevyšujúcej časti okresný súd návrh matky dieťaťa

zamietol, a to „*pokiaľ ide o ňou navrhovanú výšku výživného, ako aj pokiaľ ide o časť jej návrhu, aby súd zaviazal otca prispievať i na úspory pre maloletého, keďže súd dospel k záveru, že návrh v tejto časti nebol dôvodný a pokiaľ ide o úspory, v danom prípade nie sú splnené zákonné predpoklady na strane otca, aby ho súd zaviazal okrem platenia bežného výživného k plateniu ďalších príspevkov, ktoré by slúžili na vytváranie úspor v prospech dieťaťa. Pokiaľ ide o návrh matky za obdobie od 1. 1. 2003 do 11. 1. 2003 vrátane, v tejto časti súd návrh zamietol v súlade s ust. § 77 ods. 1 Zákona o rodine, a keďže návrh bol podaný dňa 12. 1. 2006, výživné bolo možné upraviť len od 12. 1. 2003*“.

2. Proti prvostupňovému rozsudku podali odvolanie obaja účastníci konania.

Sťažovateľ podaním z 3. mája 2007, ktorým navrhol výroky napadnutého rozsudku zmeniť tak, že sa návrh matky na zvýšenie výživného za obdobie od 12. januára 2003 do 11. januára 2006 zamietne a za obdobie od 12. januára 2006 do budúca sa určí výživné v sume 4 000 Sk mesačne a určí sa tiež dlžné výživné, ktoré mu bude umožnené zaplatiť naraz v lehote troch mesiacov odo dňa právoplatnosti rozsudku.

Svoje odvolanie odôvodnil sťažovateľ totožne s obsahom sťažnosti doručenej ústavnému súdu. Namietal najmä aplikovanie ustanovenia § 77 ods. 1 zákona o rodine v posudzovanej veci, hoci v konaní neboli preukázané „*dôvody hodné osobitného zreteľa*“, a zotrval na tvrdení, že „*všetky súdom uvádzané dôvody sú však zmenou pomerov, ktorá odôvodňuje zvýšenie výživného*“. Podľa názoru sťažovateľa:

„*Pre priznanie spätného výživného však nepostačuje zmena pomerov, ale je potrebné preukázať dôvody hodné osobitného zreteľa, pre ktoré nebolo možné podať návrh na zvýšenie výživného v čase, keď výživné prestalo zodpovedať možnostiam a schopnostiam povinného, a potrebám oprávneného. Ak potrebám oprávneného prestalo zodpovedať výživné z mojej strany, tri roky pred podaním návrhu, bol to dôvod na podanie návrhu na zmenu rozhodnutia o výške výživného.*

Tie isté skutočnosti však nemôžu tvoriť zmenu pomerov, aj dôvody hodné osobitného zreteľa. Súd, aj keď to v odôvodnení rozhodnutia neuvádza, preskúmal matkou tvrdené

dôvody hodné osobitného zreteľa a nepovažoval ich za preukázané. Iné dôvody hodné osobitného zreteľa v konaní preukázané neboli.

Nebolo preukázané, že by niečo skutočne bránilo matke podať návrh na zvýšenie výživného v januári roku 2003.

Z tohto dôvodu je rozhodnutie súdu v tejto časti nesprávne.“

Sťažovateľ sa domáhal tiež zmeny výšky výživného „od 12. januára 2006 do budúcná“, ktorú navrhoval určiť sumou 4 000 Sk mesačne, čo považoval „za primerané mojim možnostiam a schopnostiam a oprávneným potrebám oprávneného“.

3. Krajský súd rozsudkom č. k. 8 CoP 175/2007-370 z 28. septembra 2007 (ktorý nadobudol právoplatnosť 21. decembra 2007) potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa, ktorý rozsudkom z 11. apríla 2007:

„Zvýšil výživné od otca pre maloletého J. z 800,- Sk na 2.800,- Sk mesačne od 12. 1. 2003 do 31. 12. 2004, na 3.800,- Sk mesačne od 1. 1. 2005 do 31. 8. 2005, na 4.500,- Sk mesačne od 1. 9. 2005 do 31. 12. 2005 a na 5.000,- Sk mesačne od 1. 1. 2006, ktoré je povinný platiť vždy do 15. dňa toho ktorého mesiaca vopred matke. Dlžné výživné 89.528,- Sk za obdobie od 12. 1. 2003 do 31. 3. 2007 mu uložil zaplatiť do troch dní od právoplatnosti rozsudku. V prevyšujúcej časti návrh zamietol. O trovách konania rozhodol tak, že účastníci nemajú právo na ich náhradu,“ (citované z odôvodnenia rozsudku, pozn.).

Krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol rozhodujúce skutočnosti zistené v konaní, z ktorých vychádzal prvostupňový súd pri svojom rozhodovaní: *„Rozhodol tak po zistení, že naposledy bola vyživovacia povinnosť otca k maloletému upravená rozsudkom Okresného súdu Košice II z 17. 10. 1997 sp. zn. 26 C 854/19994, ktorým bol otec zaviazaný prispievať na jeho výživu 800,- Sk mesačne. Matka bola zamestnaná s príjmom 3.960,- Sk mesačne. Otcov čistý príjem bol 8.870,- Sk mesačne. Matka sa návrhom z 12. 1. 2006 domáhala zvýšenia výživného na 6.000,- Sk mesačne a určenia 4.000,- Sk na tvorbu úspor od 1. 1. 2003. Neskôr žiadala zvýšiť výživné na 8.000,- Sk mesačne. Uviedla, že od poslednej úpravy pomerov sa potreby maloletého podstatne zvýšili. Otec súhlasil so zvýšením výživného na 3.500,- Sk mesačne. Do 24. 3. 2004 bola*

zamestnaná na P. a jej štátnozamestnanecký pomer bol ukončený zo strany zamestnávateľa jej odvolaním. Jej priemerný čistý mesačný príjem v roku 2003 bol 7.783,- Sk a 7.838,- Sk v roku 2004. Od 5. 6. 2004 do 31. 1. 2006 bola evidovaná na úrade práce a poberala dávky sociálnej pomoci 3.420,- Sk mesačne, od 1. 10. 2005 5.420,- Sk mesačne, od 1. 11. 2005 5.650,- Sk mesačne. Od 1. 2. 2006 do 30. 4. 2006 bola zamestnaná na K. s príjmom 8.527,- Sk mesačne. Od 1. 5. 2006 je evidovaná na úrade práce a poberá dávku v hmotnej núdzi 3.950,- Sk. S maloletým býva v 2-izbovom byte, za ktorý platí 5.500,- Sk mesačne za pomoci svojich rodičov. Otcov príjem v roku 2003 bol 17.457,- Sk mesačne, v roku 2004 17.451,- Sk mesačne, v roku 2005 27.138,- Sk mesačne a v roku 2006 29.148,- Sk mesačne. Býva v trojizbovom byte spolu s rodičmi, za ktorý platia 7.000,- Sk mesačne, z ktorých platí 1/3. Pretože jeho miesto výkonu práce je v P., je nútený každý deň dochádzať. Za rozhodné obdobie súdu prvého stupňa predložil prehľad platieb za školské obedy maloletého, lyžiarsky zájazd, nákupy oblečenia, kozmetiky a ďalších potrieb dieťaťa, platieb faktúr mobilného telefónu, poisťného, vreckového. Matka tieto plnenia nespochybnila a súhlasila s ich započítaním do dlžného výživného. Súd prvého stupňa pri zvýšení výživného vychádzal zo zárobkových možností a schopností otca a odôvodnených potrieb dieťaťa a dospel k záveru, že takéto výživné vzhľadom na dobu, ktorá od poslednej úpravy uplynula, vek dieťaťa a jeho vývin je primerané jeho potrebám a pomerom otca. Súd prvého stupňa porovnal pomery otca v čase predchádzajúceho súdneho rozhodnutia a zohľadnil postupné zvýšenie príjmu otca v rozhodnom období, ktoré je predmetom tohto konania. Za dôvody hodné osobitného zreteľa v súvislosti so spätnou úpravou považoval uplynutie dlhej doby od poslednej úpravy a skutočnosť, že maloletý už navštevuje gymnázium. Dlžné výživné vyčíslil v súlade so skutočnosťou, že otec si svoju vyživovaciu povinnosť riadne plnil a nad jej rámec prispieval aj naturálnou formou, preto predstavuje sumu, ktorá vznikla jeho spätným zvýšením po započítaní jednotlivých plnení otca, ktoré dieťaťu nad rámec bežného výživného poskytol. Nedoplatok uložil otcovi zaplatiť naraz do troch dní od právoplatnosti rozsudku matke maloletého.“

Krajský súd ďalej oboznámil odvolacie návrhy oboch účastníkov konania a podstatu ich zdôvodnenia:

„Rozsudok súdu prvého stupňa napadla včas podaným odvolaním matka a žiadala, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zmenil tak, že zvýši výživné od otca pre maloletého J. z 800,- Sk na 5.000,- Sk mesačne od 12. 1. 2003 do 31. 12. 2004, na 7.000,- Sk mesačne od 1. 1. 2005 do 31. 8. 2005, na 8.000,- Sk mesačne od 1. 9. 2005 do 31. 12. 2005 a na 12.000,- Sk mesačne od 1. 1. 2006, ktoré je povinný platiť vždy do 15. dňa toho ktorého mesiaca vopred matke a dlžné výživné za obdobie od 12. 1. 2003 do 31. 3. 2007 mu uloží zaplatiť do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Odvolanie odôvodnila ust. § 205 ods. 2 písm. d/ a e/ O. s. p. Vytkla súdu prvého stupňa, že z odôvodnenia rozsudku nie je zrejmé aké sú skutočné osobné a majetkové pomery otca po odpočítaní jeho nevyhnutných nákladov. Je toho názoru, že po ich odpočítaní, vrátane vyživovacej povinnosti 5.000,- Sk, mu zostane 19.815,- Sk, teda dostatok finančných prostriedkov. Nevzal do úvahy skutočnosť, že jej príjem tvorí len dávka v hmotnej núdzi, rodinné prídavky, výživné 5.000,- Sk mesačne a tieto finančné prostriedky nepostačujú na pokrytie základných potrieb rodiny a maloletého J. V konečnom dôsledku je životná úroveň maloletého J. hlboko pod životnou úrovňou otca. Matka vyslovila názor, že otec nebude dobrovoľne prispievať nad rámec bežného výživného, tak ako robil doteraz, a preto je nevyhnutné túto skutočnosť zohľadniť.

Proti prvostupňovému rozsudku podal odvolanie aj otec maloletého a žiadal, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zmenil tak, že návrh matky na zvýšenie výživného od 12. 1. 2003 do 11. 1. 2006 zamietne, za obdobie od 12. 1. 2006 do budúca zvýši výživné na 4.000,- Sk a dlžné výživné určí po odpočítaní ním preukázateľne uhradených plnení v prospech maloletého J. a umožní mu ho zaplatiť naraz do troch mesiacov od právoplatnosti rozsudku. Napadnutý rozsudok považuje za nesprávny z dôvodov uvedených v ust. § 205 ods. 2 písm. d/ a f/ O. s. p. Podľa jeho názoru matka vo svojom návrhu nepreukázala dôvody hodné osobitného zreteľa podľa § 77 ods. 1 Zákona o rodine a neobstojí argument, že návrh nepodala skôr z obavy z jeho agresívneho správania. Dôvody, ktoré súd uznal ako dôvody hodné osobitného zreteľa sú zmenou pomerov, ktorá odôvodňuje zvýšenie výživného, preto tieto dôvody nemôžu byť zároveň dôvodmi hodnými osobitného zreteľa. Súd nezohľadnil, že s matkou bol pracovný pomer skončený z dôvodov na jej strane a matka tak vlastnou vinou prišla o vyšší príjem, ktorým mohla vo vyššej miere uspokojovať aj potreby maloletého. Z vykonaného dokazovania vyplýva, že si dobrovoľne plnil vyživovaciu povinnosť k maloletému vysoko nad rámec určeného výživného, a nikdy sa

nevyhýbal tejto povinnosti. V prípade, že súd jeho odvolaniu vyhovie, zásadne sa tým zmení aj výška dlžného výživného, ktoré žiadal zaplatiť v lehote do troch mesiacov od právoplatnosti rozsudku.

Otec vo vyjadrení k odvolaniu matky navrhol odvolaciemu súdu, aby na odvolacie námietky matky neprihliadol a rozhodol v súlade s jeho odvolaním.“

Po oboznámení zásadných častí odôvodnenia prvostupňového rozhodnutia krajský súd „bez nariadenia pojednávania podľa § 214 ods. 2 písm. g/ O. s. p. preskúmal vec podľa § 212 ods. 2 písm. a/ O. s. p. a dospel k záveru, že súd prvého stupňa správne zistil skutkový stav a zákonne vo veci rozhodol“.

Následne krajský súd citoval ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) a zákona o rodine, ktoré na predmetnú vec v odvolacom konaní aplikoval:

„Podľa ust. § 219 O. s. p. odvolací súd rozhodnutie potvrdí, ak je vecne správne.

Podľa ust. § 78 ods. 1 Zákona o rodine č. 36/2005 Zb. účinného od 1. 4. 2005 dohody a súdne rozhodnutia o výživnom možno zmeniť, ak sa menia pomery. Okrem výživného pre maloleté dieťa je zmena alebo zrušenie výživného možné len na návrh.

Podľa ust. § 75 cit. zákona pri určení výživného prihliadne súd na odôvodnené potreby oprávneného, ako aj na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného. Na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného prihliadne súd aj vtedy, ak sa povinný vzdá bez dôležitého dôvodu výhodnejšieho zamestnania, zárobku, majetkového prospechu; rovnako prihliadne aj na neprimerané majetkové riziká, ktoré povinný na seba berie.

V zmysle § 62 ods. 1, 2, 4 a 5 cit. zákona plnenie vyživovacej povinnosti rodičov k deťom je ich zákonná povinnosť, ktorá trvá do času, kým deti nie sú schopné samé sa živiť. Obaja rodičia prispievajú na výživu svojich detí podľa svojich schopností, možností a majetkových pomerov. Dieťa má právo podieľať sa na životnej úrovni rodičov. Pri určení rozsahu vyživovacej povinnosti súd prihliada na to, ktorý z rodičov a v akej miere sa o dieťa osobne stará. Ak rodičia žijú spolu, prihliadne súd aj na starostlivosť rodičov o domácnosť. Výživné má prednosť pred inými výdavkami rodičov. Pri skúmaní schopností, možností a majetkových pomerov povinného rodiča súd neberie do úvahy výdavky povinného rodiča, ktoré nie je nevyhnutné vynaložiť.“

Následne krajský súd vykonal interpretáciu týchto právnych noriem s prihliadnutím na relevantné skutočnosti zistené v konaní:

„Predpokladom zmeny súdneho rozhodnutia o výživnom je zmena pomerov v tých skutočnostiach, z ktorých vychádzalo predchádzajúce súdne rozhodnutie o rozsahu vyživovacej povinnosti na strane rodičov alebo na strane detí. Pre určenie okamihu zmeny skoršieho rozhodnutia o výživnom pre maloleté dieťa nie je rozhodujúca doba začatia súdneho konania o novú úpravu výživného ale doba, keď došlo k zmene pomerov. Pri určovaní konkrétneho rozsahu zvýšenia výživného odvolací i konajúci súd vychádzal predovšetkým z toho, aká peňažná suma mesačne je potrebná na úhradu odôvodnených potrieb dieťaťa, pričom medzi tieto potreby patria výživa vo vlastnom zmysle slova, hmotné potreby ako je šatstvo, bielizeň, obuv, nájomné za byt, ako aj potreby súvisiace s rozširovaním a prehĺbovaním vzdelania dieťaťa, rozvojom jeho záujmov, prípravy na budúce povolanie, kultúrne, športové a rekreačné potreby, t. j. všetky nevyhnutné potreby, ktoré vyžaduje život kultúrneho človeka v súčasnosti. Miera týchto potrieb je odstupňovaná a závisí predovšetkým od veku dieťaťa a jeho zdravotného stavu, pričom ak to možnosti a schopnosti rodičov dovoľujú, má výživné zabezpečovať primeraný podiel na výhodách, ktoré dovoľujú možnosti rodičov.“ Po preskúmaní všetkých relevantných skutočností krajský súd vyhodnotil priebeh a závery konania prvostupňového súdu a vychádzajúc z tohto hodnotenia prezentoval svoje právne názory a závery:

„V celom rozsahu poukazuje na riadne zistený skutkový stav, na správne právne závery, ktoré z neho vyvodil a plne sa stotožňuje aj s odôvodnením napadnutého rozsudku. Súd prvého stupňa správne porovnal pomery na strane otca i maloletého a je nepochybné, že na oboch stranách došlo k zmene pomerov odôvodňujúcej zvýšenie výživného zo strany otca. Zmena vyživovacej povinnosti okrem dlhej doby, ktorá uplynula od poslednej úpravy, je odôvodnená predovšetkým vekom, intenzívnym rastom a dospievaním maloletého. Rovnako od poslednej úpravy výživného došlo k pozitívnej zmene pomerov na strane otca, ktorého príjmy podstatne vzrástli, čo sa jednoznačne musí premietnuť do životnej úrovne dieťaťa. Porovnaním jeho súčasnej životnej úrovne s predchádzajúcim obdobím sa jeho príjem zvýšil trojnásobne. Súd prvého stupňa správne v rozhodnom období diferencoval výšku vyživovacej povinnosti v súlade s nárastom príjmu otca.

Odvolací súd je rovnako ako súd prvého stupňa toho názoru, že vzhľadom na povahu zistených výdavkov otca, je v jeho možnostiach a schopnostiach platiť takto zvýšené výživné, preto nemohol súhlasiť s odvolacím návrhom otca a zvýšiť výživné na 4.000,- Sk mesačne. Nezohľadnil ani odvolacie námietky matky, ktorými poukázala na vyššiu životnú úroveň otca a skutočnosť, že životná úroveň maloletého tejto nezodpovedá. Výživné určené súdom prvého stupňa je v súlade s potrebami maloletého a v plnej miere korešponduje so životnou úrovňou otca. Konajúci súd sa dôsledne vysporiadal aj s počiatkom určenia zmeny vyživovacej povinnosti a odvolací súd sa s týmto záverom v celom rozsahu stotožnil.

Odvolací súd má za to, že súd prvého stupňa správne rozhodol aj o výške dlžného výživného a spôsobe jeho zaplatenia. Jeho výška umožňuje, aby ho otec zaplatil v lehote troch dní od právoplatnosti rozsudku bez toho, aby boli ohrozené jeho základné životné potreby. Rozhodujúcim kritériom je v tomto prípade povaha výživného, ktorého účelom je predovšetkým bezprostredné zabezpečenie potrieb dieťaťa, ktoré je možné v tomto prípade dosiahnuť jednorazovým zaplatením.

Odvolací súd dospel k záveru, že súd prvého stupňa správne zistil skutkový stav veci a posúdil ho podľa správnych ustanovení Zákona o rodine. Odvolací súd konštatuje, že súd prvého stupňa v súlade s § 132 O. s. p. vyhodnotil dôkazy a to každý jednotlivito i vo vzájomnej súvislosti, pričom starostlivo prihliadol na všetko, čo vyšlo za konania najavo, vrátane toho čo uviedli účastníci konania, a preto je odôvodnenie rozsudku v napadnutej časti presvedčivé a s jeho závermi sa odvolací súd v plnom rozsahu stotožňuje. Dôsledne sa vysporiadal s námietkami matky a otca, uplatnenými v ich odvolaniach, pretože tieto v prevažnej miere tvorili ich obranu už v priebehu konania na súde prvého stupňa. Na základe vyššie uvedeného odvolací súd rozsudok ako vecne správny v celom rozsahu podľa § 219 O. s. p. potvrdil.“

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa čl. 13 ods. 1 písm. a) ústavy povinnosti možno ukladať zákonom alebo na základe zákona, v jeho medziach a pri zachovaní základných práv a slobôd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Sťažovateľ tvrdí, že rozsudkom krajského súdu sp. zn. 8 CoP 175/2007 z 28. septembra 2007, ktorý potvrdil prvostupňový rozsudok okresného súdu (stotožnením

sa s jeho postupom v konaní, skutkovými zisteniami, právnymi názormi a závermi), došlo k porušeniu ním označených základných práv a slobôd (pozri bod 1 I. časti a bod 2 II. časti odôvodnenia).

Vychádzajúc zo sťažnosti sa preto ústavný súd v rámci predbežného prerokovania sťažnosti zaoberal otázkou, či obsah napádaného postupu krajského súdu opodstatňuje prijatie sťažnosti na ďalšie konanie vo vzťahu k sťažovateľom formulovanej požiadavke na ochranu ústavnosti v rozsahu ním označených práv podľa ústavy a dohovoru, teda, či účinky výkonu právomoci krajského súdu sú zlučiteľné s ústavnými limitmi vyplývajúcimi zo sťažovateľom označeného základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie.

Podstatou obrany sťažovateľa (poukazujúcej na nezákonnosť a z nej vyplývajúcu neústavnosť postupu a najmä záverov vo veci konajúcich súdov) je už prezentované tvrdenie sťažovateľa (uvedené v bode 1 I. časti a bode 2 II. časti odôvodnenia), poukazujúce na nesprávnu interpretáciu a následne nevhodnú (na danú vec) aplikáciu ustanovenia § 77 ods. 1 zákona o rodine (tvrdil, že v konaní nebola preukázaná existencia dôvodov hodných osobitného zreteľa).

Podľa čl. 142 ods. 1 ústavy súdy rozhodujú v občianskoprávných a trestnoprávných veciach; súdy preskúmavajú aj zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy a zákonnosť rozhodnutí, opatrení alebo iných zásahov orgánov verejnej moci, ak tak ustanoví zákon.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Z uvedeného ústavného vymedzenia postavenia a kompetencií všeobecných súdov a ústavného súdu v Slovenskej republike vyplýva, že rozhodovanie vo veciach starostlivosti o maloletých patrí do právomoci všeobecných súdov. Ústavný súd nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov.

Ústavný súd vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru považuje za potrebné predovšetkým uviesť, že nie je zásadne oprávnený ani povinný preskúmavať a posudzovať

skutkové zistenia a právne názory všeobecných súdov, ktoré pri výklade a uplatňovaní zákonov vytvorili skutkový a právny základ ich rozhodnutí. Ústavný súd nepreskúmava, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav, pretože to je v právomoci opravných všeobecných súdov.

Ústavnou kompetenciou ústavného súdu je v prípadoch napadnutia rozhodnutí (opatrení alebo iných zásahov) všeobecných súdov kontrola zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie právnych noriem a postupu, ktorý im predchádzal, s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Preskúmanie rozhodnutia všeobecného súdu v konaní pred ústavným súdom má opodstatnenie len v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo rozhodnutím (opatrením alebo iným zásahom) došlo k porušeniu základného práva alebo základnej slobody. Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (podobne I. ÚS 20/03, III. ÚS 180/02, III. ÚS 271/05).

Ak nie sú splnené tieto predpoklady na preskúmanie rozhodnutí všeobecných súdov, ústavný súd nemôže dospieť k záveru o vecnej spojitosti medzi označenými základnými právami alebo slobodami a napádaným rozhodnutím všeobecných súdov a postupom, ktorý im predchádzal. V takom prípade ústavný súd považuje sťažnosti za zjavne neopodstatnené podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Zjavná neopodstatnenosť teda znamená, že už pri predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd nezistí žiadnu reálnu možnosť porušenia základného práva alebo základnej slobody napadnutým rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne postupmi, ktoré im predchádzali v konaní pred orgánmi verejnej moci, osobitne v konaní pred všeobecnými súdmi.

Po oboznámení sa s obsahom rozsudku krajského súdu č. k. 8 CoP 175/2007-370 z 28. septembra 2007 ústavný súd konštatoval, že jeho závery v ňom obsiahnuté nemožno kvalifikovať ako zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska

neospravedliteľné a neudržateľné vo vzťahu k sťažovateľom označeným právam podľa ústavy a dohovoru. Vzhľadom na konkrétne okolnosti daného prípadu (relevantné skutočnosti zistené v prvostupňovom konaní, z ktorých vychádzal a na ne nadväzoval odvolací súd) nemožno výklad a interpretáciu príslušných na rozhodnutie vo veci sa vzťahujúcich ustanovení zákona o rodine, ktorú krajský súd v danom prípade zvolil, považovať za arbitrárnu alebo popierajúcu základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie.

Z obsahu súdneho spisu je zrejmé, že postupom vo veci konajúcich súdov nebola sťažovateľovi znemožnená realizácia tých procesných práv, ktoré mu v rámci konania pred všeobecnými súdmi Občiansky súdny poriadok poskytuje. I keď odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým nebolo vyhovené (tiež) jeho odvolaniu, sťažovateľ (i jeho právna zástupkyňa) mali možnosť v rámci konania pred všeobecnými súdmi vyjadriť sa k veci a aj sa vyjadrili.

Ústavný súd pripomína, že nejde o porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces, ak súd nerozhodne podľa predstáv účastníka konania a jeho návrhu nevyhovie, ak je takéto rozhodnutie súdu v súlade s objektívnym právom. Do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia (po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení) skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnym noriem za predpokladu, že skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo boli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces, vo veci rozhodnú.

O napadnutom rozsudku krajského súdu a jeho odôvodnení ústavný súd nemôže prijať záver, že by dôvody tohto rozhodnutia neboli udržateľné, prípadné boli svojvoľné tak, aby to odôvodňovalo ich spojitosť s možným porušením základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces.

Ústavný súd konštatuje, že postupom krajského súdu nemohlo dôjsť k porušeniu označeného základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, pretože výsledkom tohto konania nebolo také právoplatné rozhodnutie alebo zásah, alebo také opatrenie, ktorým by mohol výrazným spôsobom zasiahnuť do označených základných práv sťažovateľa. Preto ústavný súd sťažnosť sťažovateľa odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Sťažnosťou napadnuté rozhodnutie krajského súdu nie je ani rozhodnutím, ktorým sa uložila niekomu povinnosť bez zákonného základu, ktorým v tomto prípade je predovšetkým zákon o rodine (zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších zmien a doplnkov, pozn.) a princípy, na ktorých je postavené rozhodovanie súdov o vyživovacej povinnosti rodičov k maloletým deťom (§ 62 a nasl.). Preto námietka porušenia čl. 13 ods. 1 ústavy je takisto zjavne neopodstatnená. Podobne ústavný súd v rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 51/97 z 3. marca 1999 uviedol, že „Porušením princípu upraveného v čl. 13 ods. 1 ústavy je skutočnosť, že plnenie povinností je uložené inak ako na základe zákona, teda napríklad rozhodnutím všeobecného súdu“.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. apríla 2008